

AAN De minister van Justitie
De heer dr E.M.H. Hirsch Ballin
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

DATUM 21 februari 2008
ONS KENMERK z2007-01417
CONTACTPERSOON

UW BRIEF VAN 19 november 2007
UW KENMERK

ONDERWERP advies inzake concept-wetsvoorstel Wet
herziening kinderbeschermingsmaatregelen

Geachte heer Hirsch Ballin,

Met belangstelling heeft het College bescherming persoonsgegevens kennis genomen van het concept-wetsvoorstel Wet herziening kinderbeschermingsmaatregelen dat het op 19 november 2007 voorgelegd heeft gekregen met een verzoek om advies. Het CBP voldoet, gelet op artikel 51 lid 2 WBP, gaarne aan dit verzoek.

Het wetsvoorstel stelt onder meer een verruiming van de grond voor de ondertoezichtstelling voor en introduceert een nieuwe gezagsbeëindigende maatregel in plaats van de huidige kinderbeschermingsmaatregelen van (gedwongen) ontheffing en ontzetting. Voorts bevat het wetsvoorstel voorstellen om de taken van met name het bureau jeugdzorg en de raad voor de kinderbescherming te verduidelijken door een hiërarchie in te voeren voor het indienen van verzoekschriften. Ook scherpt het wetsvoorstel de huidige toetsende taak ondertoezichtstelling van de Raad voor de Kinderbescherming aan en wordt een vergelijkbare taak ingevoerd met betrekking tot de uitoefening van de voogdij. Tot slot wordt met het wetsvoorstel beoogd de gegevensuitwisseling tussen instellingen in de jeugdzorg bij een lopende ondertoezichtstelling te vereenvoudigen.

Achtergrond van het voorstel is het rapport 'Kinderen eerst' waarin het advies van de werkgroep wetgeving voor de aanpassing van de kinderbeschermingswetgeving is opgenomen en dat onderdeel uitmaakt van het programma Beter Beschermd.

Het CBP beperkt zich in zijn advies tot het onderdeel waarin sprake is van verwerking van persoonsgegevens, te weten artikel III, onderdeel B van het wetsvoorstel inhoudende wijziging van artikel 53 Wet op de jeugdzorg (Wjz).

Met de voorgestelde wijziging van artikel 53 wordt onder meer een spreekrecht geïntroduceerd voor zogenaamde geheimhouders jegens bureau jeugdzorg voorzover het gegevens betreft die noodzakelijk kunnen worden geacht voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling. Formeel gesproken brengt een dergelijke bepaling geen wijziging in de situatie zoals die thans reeds geldt. Het medisch beroepsgeheim van artikel 7:457 BW kan slechts doorbroken worden met toestemming dan wel op basis van een wettelijke plicht. Met het huidige voorstel wordt evenwel

geen spreekplicht geïntroduceerd. Dit houdt in dat het spreekrecht neerkomt op een nadere invulling van een jurisprudentiële geoorloofde doorbreking van het beroepsgeheim, het zogeheten conflict van plichten. Een conflict van plichten doet zich voor indien een medisch hulpverlener door het handhaven van de zwijgplicht in een conflict van plichten (noodtoestand) terecht komt. In dergelijke situaties is het de hulpverlener zelf die een belangenafweging moet maken tussen zwijgen of spreken.

Door in de wet een spreekrecht op te nemen geeft de wetgever aan dat de belangenafweging indien het gaat om gegevens die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van een ondertoezichtstelling ten voordele van het spreken uit kan vallen. Het CBP kan zich verenigen met een dergelijke uitleg. Het doel van een effectieve en efficiënte jeugdbescherming houdt niet slechts in dat tijdig een kindbeschermingsmaatregel wordt opgelegd doch ook dat de opgelegde kindbeschermingsmaatregel op effectieve wijze ten uitvoer kan worden gelegd. Voor een goede uitvoering van de ondertoezichtstelling kan het noodzakelijk zijn dat hulpverleners bepaalde informatie verstrekken aan de afdeling van Bureau jeugdzorg die is belast met de uitvoering van de ondertoezichtstelling. Welke informatie noodzakelijk is en onder welke omstandigheden gevolg moet worden gegeven aan het spreekrecht dient steeds te worden beoordeeld door de hulpverlener in kwestie. De hulpverlener heeft derhalve bij een spreekrecht een zekere beoordelingsvrijheid. Inherent daaraan is dat de hulpverlener moet kunnen verantwoorden waarom hij gebruik maakt van het spreekrecht. De hulpverlener zal tegenover zijn patient of diens wettelijk vertegenwoordiger moeten kunnen uitleggen waarom hij inlichtingen heeft verstrekt. Het verdient aanbeveling de hulpverlener hierbij behulpzaam te zijn, door een kader te schetsen inzake de mogelijkheid tot spreken. Dit kan bijvoorbeeld door het opnemen van praktijkvoorbeelden in de memorie van toelichting, maar ook door in overleg met de beroepsgroep aan te sturen op een code die het kader nader invult. Het is voor alle betrokkenen van belang dat de hulpverlener zoveel mogelijk houvast heeft bij de afweging van de verschillende belangen.

Voor de overige opmerkingen inzake het wetsvoorstel verwijs ik u naar het advies in de bijlage.

Ik vertrouw erop u hiermee van dienst te zijn en verneem graag uw reactie op dit advies.

Hoogachtend,

Het College bescherming persoonsgegevens,
Voor het College,

mw. mr. dr. J. Beuving
collegelid

Bijlage: advies inzake concept wetsvoorstel Wet herziening kinderschermingsmaatregelen

1. Inhoud van de regeling

Artikel 53 Wet op de jeugdzorg (Wjz) wordt als volgt gewijzigd (wijzigingen zijn cursief):

1. De stichting kan, onverminderd de Wet bescherming persoonsgegevens, in de gevallen, bedoeld in artikel 7, zesde lid, of indien dit voor de uitoefening van de taken genoemd in *artikel 10, eerste lid, onder b, of artikel 11, eerste lid*, noodzakelijk is te achten zonder toestemming van degene die het betreft persoonsgegevens verwerken.
2. De stichting kan zonder toestemming van degene die het betreft slechts bijzondere gegevens als bedoeld in artikel 16 Wet bescherming persoonsgegevens verwerken indien sprake is van een geval als bedoeld in artikel 7, zesde lid, *het persoonsgegevens betreft welke noodzakelijk zijn voor de uitvoering van een ondertoezichtstelling of uit de melding redelijkerwijs een vermoeden van kindermishandeling kan worden afgeleid.*
3. *Derden die beroepshalve beschikken over inlichtingen inzake feiten en omstandigheden die de persoon van een minderjarige die onder toezicht is gesteld, diens verzorging of opvoeding of de persoon van een ouder of voogd betreffen en die noodzakelijk kunnen worden geacht voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling, kunnen de stichting die de ondertoezichtstelling uitvoert, deze inlichtingen desgevraagd of uit eigener beweging verstrekken, zonder toestemming van degene die het betreft en indien nodig met doorbreking van de plicht tot geheimhouding op grond van een wettelijk voorschrift of op grond van hun ambt of beroep.*
4. *Derden die beroepshalve beschikken over inlichtingen die noodzakelijk kunnen worden geacht om een situatie van kindermishandeling te beëindigen of een redelijk vermoeden van kindermishandeling te onderzoeken, kunnen de stichting deze inlichtingen desgevraagd of uit eigener beweging verstrekken zonder toestemming van degene die het betreft en indien nodig met doorbreking van de in het derde lid bedoelde plicht tot geheimhouding.*

2. Juridisch kader

Een wetsvoorstel dient te voldoen aan artikel 8 EVRM alsmede aan de Wbp, welke uitvoering geeft aan Richtlijn 95/46/EG, en aanverwante wetgeving zoals de Wet inzake de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst, opgenomen in het Burgerlijk Wetboek (BW), waarin het medisch beroepsgeheim is verankerd.

Het opvragen van persoonsgegevens, het gebruiken van deze gegevens en het verstrekken van deze gegevens aan derden zijn voorbeelden van het verwerken van persoonsgegevens in de zin van de Wbp. Voor het verwerken van persoonsgegevens is onder meer een grondslag als bedoeld in artikel 8 Wbp vereist. In artikel 8 Wbp indien gegevens niet op basis van toestemming worden verwerkt het noodzakelijkheidsbeginsel een belangrijke rol. Persoonsgegevens mogen dan slechts worden verwerkt *indien én voor zover dit noodzakelijk is* om het beoogde doel te bereiken. In artikel 9 Wbp is daarnaast bepaald dat het verder verwerken van persoonsgegevens slechts is toegestaan indien die verdere verwerking niet onverenigbaar is met de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens zijn ontvangen. De verwerking van persoonsgegevens blijft achterwege voor zover een geheimhoudingsplicht uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift daaraan in

de weg staat (artikel 9 lid 4 Wbp).

Het verwerken van bijzondere persoonsgegevens is aan strengere regels gebonden. De Wbp verbiedt het verwerken van bijzondere persoonsgegevens, waaronder persoonsgegevens betreffende de gezondheid (artikel 16 Wbp) en rasgegevens (bijvoorbeeld nationaliteit, zie de Memorie van Toelichting bij artikel 18 Wbp), tenzij sprake is van een van de in de Wbp opgesomde ontheffingen van dat verbod (artikel 17 t/m 23 Wbp).

Persoonsgegevens betreffende de gezondheid mogen slechts worden verwerkt indien een ontheffing wordt gevonden in artikel 21 Wbp dan wel artikel 23 Wbp. Op grond van artikel 21 lid 1 onder d Wbp kunnen gezinsvoogdij-instellingen gegevens betreffende de gezondheid verwerken voor zover dat noodzakelijk is voor de uitvoering van de hun wettelijk opgelegde taken.

Voorts is het verbod van artikel 16 Wbp niet van toepassing indien de verwerking van bijzondere gegevens noodzakelijk is met het oog op een zwaarwegend algemeen belang, er passende waarborgen worden geboden ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer en dit bij wet wordt bepaald (artikel 23 lid 1 onder e Wbp).

3. Beoordeling

Artikel 53 lid 1 Wjz

De wijziging van artikel 53 lid 1 Wjz ziet op de mogelijkheid om zonder de toestemming van degene die het betreft persoonsgegevens te verwerken indien dit noodzakelijk is voor de uitoefening van de taak genoemd in artikel 10 eerste lid onder b. Artikel 10 eerste lid onder b ziet op het uitoefenen van de taak genoemd in artikel 1:257 BW. Artikel 1:257 BW ziet op de taak van bureau jeugdzorg (BJZ) bij onder toezicht gestelde minderjarigen.

Blijkens de artikelsgewijze toelichting in de memorie van toelichting wordt hiermee 'duidelijkheid gegeven over de verwerking zonder toestemming en hoeft niet langer te worden getoetst aan de criteria van artikel 8 Wbp, welk artikel de gronden geeft waarop persoonsgegevens mogen worden verwerkt'.

Deze zinsnede uit de memorie van toelichting berust op een kennelijk misverstand en dient derhalve te worden aangepast. Artikel 8 Wbp somt limitatief de gronden op voor een rechtmatige gegevensverwerking. Iedere gegevensverwerking – dus ook de gegevensverwerking door een BJZ - moet tot een van deze gronden te herleiden zijn. Naast toestemming zijn er nog vijf andere grondslagen op basis waarvan persoonsgegevens mogen worden verwerkt. In casu ligt het voor de hand aan te sluiten bij de grondslag van artikel 8 onder e Wbp welke ziet op een gegevensverwerking die noodzakelijk is voor de goede vervulling van een publiekrechtelijke taak door het desbetreffende bestuursorgaan. Het feit dat in de wet met onderhavige wetswijziging expliciet wordt aangegeven dat de gegevens zonder toestemming mogen worden verwerkt voor een bepaalde wettelijke taak maakt niet dat thans niet langer getoetst hoeft te worden aan artikel 8 Wbp.

Ten overvloede wijst het CBP erop dat een betrokkene ex artikel 33 Wbp dan wel artikel 34 Wbp door BJZ op de hoogte te worden gebracht van het feit dat hem betreffende persoonsgegevens worden verwerkt. De plicht de betrokkene te informeren staat los van de grondslag op basis waarvan de gegevens mogen worden verwerkt.

Artikel 53 lid 2 Wjz

De wijziging van artikel 53 lid 2 Wjz ziet op de mogelijkheid om zonder toestemming van degene die het betreft bijzondere persoonsgegevens te verwerken indien het persoonsgegevens betreft welke noodzakelijk zijn voor de uitvoering van een ondertoezichtstelling.

Artikel 21 lid 1 onder d biedt reeds een ontheffing voor een gezinsvoogdij-instelling op het verbod van artikel 16 WBP om persoonsgegevens betreffende de gezondheid te verwerken voor zover de verwerking van de gegevens noodzakelijk is voor de uitvoering van de wettelijk aan de gezinsvoogdij opgedragen taken.

Artikel 22 lid 1 Wbp jo. artikel 4:2 lid 1 aanhef en onder i Besluit Politiegegevens bevat reeds een ontheffing voor het verwerken van strafrechtelijke gegevens. Ingevolge artikel 22 lid 5 Wbp kunnen andere bijzondere persoonsgegevens worden verwerkt indien dit noodzakelijk is in aanvulling op de verwerking van strafrechtelijke gegevens voor de doeleinden waarvoor deze gegevens worden verwerkt. In het geval geen strafrechtelijke gegevens worden verwerkt kan artikel 22 lid 5 uiteraard niet dienen als ontheffing voor andere bijzondere gegevens.

Het thans voorgestelde artikel 53 lid 2 Wjz ziet op een verruiming van de ontheffing voor de verwerking van andere bijzondere gegevens dan gegevens betreffende de gezondheid en komt neer op een algemene ontheffing als bedoeld in artikel 23 lid 1 onder e Wbp. Artikel 53 lid 2 bevat een ontheffing voor het verwerken van gegevens betreffende iemands godsdienst of levensovertuiging, ras, politieke gezindheid, seksuele leven, alsmede persoonsgegevens betreffende het lidmaatschap van een vakvereniging en strafrechtelijke gegevens voor zover de verwerking noodzakelijk is voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling. Zolang de noodzakelijkheid van de verwerking aangetoond wordt, ziet het CBP geen aanleiding tot het maken van opmerkingen bij het creëren van deze ontheffingsgrond. Het zorgdragen voor een effectieve jeugdbescherming kan als een zwaarwegend algemeen belang worden gekwalificeerd. Wel vraagt het CBP in dit kader aandacht voor de passende waarborgen die genomen dienen te worden bij het invoeren van een algemene ontheffing op het verbod bijzondere persoonsgegevens te verwerken. Hierbij vraagt het in het bijzonder aandacht voor de informatieplicht welke ex artikel 33 en 34 op BJZ rust. Gelet op de aard van de gegevens dient BJZ nadere informatie ten aanzien van de noodzaak van het verwerken van de gegevens te verstrekken aan betrokkene teneinde een behoorlijke en zorgvuldige gegevensverwerking te waarborgen. Tevens dient het feit dat er (thans meer) bijzondere gegevens worden verwerkt te leiden tot het stellen van strengere eisen aan de beveiliging van de persoonsgegevens.

Artikel 53 lid 3 Wjz

Met de voorgestelde wijziging van artikel 53 lid 3 Wjz wordt een spreekrecht geïntroduceerd voor zogenaamde geheimhouders jegens bureau jeugdzorg voorzover het gegevens betreft die noodzakelijk kunnen worden geacht voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling. Formeel gesproken brengt een dergelijke bepaling geen wijziging in de situatie zoals die thans reeds geldt. Het medisch beroepsgeheim van artikel 7:457 BW kan slechts doorbroken worden met toestemming dan wel op basis van een wettelijke plicht. Met het huidige voorstel wordt evenwel geen spreekplicht geïntroduceerd. Dit houdt in dat het spreekrecht neerkomt op een nadere invulling van een jurisprudentiële geoorloofde doorbreking van het beroepsgeheim, het zogeheten conflict van plichten. Een conflict van plichten doet zich voor indien een medisch hulpverlener door het handhaven van de zwijgplicht in een conflict van plichten (noodtoestand) terecht komt. In dergelijke situaties is het de hulpverlener zelf die een belangenafweging moet maken tussen zwijgen of spreken.

Door in de wet een spreekrecht op te nemen geeft de wetgever aan dat de belangenafweging indien het gaat om gegevens die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van een ondertoezichtstelling ten voordele van het spreken uit kan vallen. Het CBP kan zich verenigen met een dergelijke uitleg. Het doel van een effectieve en efficiënte jeugdbescherming houdt niet slechts in dat tijdig een kindbeschermingsmaatregel wordt opgelegd doch ook dat de opgelegde kindbeschermingsmaatregel op effectieve wijze ten uitvoer kan worden gelegd. Voor een goede uitvoering van de ondertoezichtstelling kan het noodzakelijk zijn dat hulpverleners bepaalde informatie verstrekken aan de afdeling van Bureau jeugdzorg die is belast met de uitvoering van de ondertoezichtstelling. Welke informatie noodzakelijk is en onder welke omstandigheden gevolg moet worden gegeven aan het spreekrecht dient steeds te worden beoordeeld door de hulpverlener in kwestie. De hulpverlener heeft derhalve bij een spreekrecht een zekere beoordelingsvrijheid. Inherent daaraan is dat de hulpverlener moet kunnen verantwoorden waarom hij gebruik maakt van het spreekrecht. De hulpverlener zal tegenover zijn patient of diens wettelijk vertegenwoordiger moeten kunnen uitleggen waarom hij inlichtingen heeft verstrekt. Het verdient aanbeveling de hulpverlener hierbij behulpzaam te zijn, door een kader te schetsen inzake de mogelijkheid tot spreken. Dit kan bijvoorbeeld door het opnemen van praktijkvoorbeelden in de memorie van toelichting, maar ook door in overleg met de beroepsgroep aan te sturen op een code die het kader nader invult. Het is voor alle betrokkenen van belang dat de hulpverlener zoveel mogelijk houvast heeft bij de afweging van de verschillende belangen.

Artikel 53 lid 4 Wjz

Deze wijziging beoogt geen inhoudelijke wijziging ten opzichte van het thans geldende artikel 53 lid 3 doch dient slechts als een verheldering. Evenals bij het spreekrecht inzake onder toezicht gestelde kinderen betreft het hier de jurisprudentiële doorbreking van het beroepsgeheim op basis van het conflict van plichten. Het is aan de hulpverlener in kwestie om te beoordelen of er sprake is van een dergelijke situatie. Zoals reeds is gebleken uit de bijeenkomst die het CBP en Inspectie jeugdzorg in april 2007 hebben georganiseerd ziet de beroepsgroep geen belemmeringen om (redelijke vermoedens van) kindermishandeling te melden bij het AMK.